

Хістева О.В., Ходова Г.О.

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ: ОЦІНКА ВАРТОСТІ АКТИВІВ У ЧАСІ

У сучасних умовах нестабільності економічних процесів важливого значення набуває диверсифікація фінансових потоків, як на макро-, так і на макро-рівнях. Тому для забезпечення належного рівня життя непрацездатного населення все частіше застосовують інструменти недержавного пенсійного страхування. Але в Україні система недержавного пенсійного забезпечення не має належного поширення серед громадян через низку перешкод, що потребують швидкого та комплексного рішення для подальшого реформування пенсійної системи. Цим і зумовлена актуальність обраної теми.

Серед вітчизняних авторів ця проблема є дуже поширеною, зокрема її розгляду присвячені роботи таких науковців: Рад Н.С., Якименко Г.Н., Омелянович Л.О., Руденок О.Ю., Лондар С.Л., Лондар Л.П., Ткаченко Н.В., Ціанковська Н.А., Камінський А.Б., Леонов Д.А., Ломовацька Я.В., Коваль О.П. та інші.

Метою дослідження є визначення теоретичних основ функціонування недержавного пенсійного забезпечення та методології оцінки пенсійних активів у часі. Відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [1] недержавне пенсійне забезпечення може здійснюватися недержавними пенсійними фондами, страховими компаніями, банківськими установами.

Слід розуміти, що суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення не тільки мають накопичувати кошти учасників та виплачувати їх за певною пенсійною програмою, але й забезпечувати додатковий дохід від інвестування коштів.

Виходячи з того, що термін вкладання пенсійних активів є достатньо тривалим, інфляційні процеси можуть звести нанівець інвестиційний дохід та знецінити основну суму пенсійних активів. Для того щоб оцінити ефективність інвестиційної політики та доцільність участі у недержавному пенсійному забезпеченні необхідною є оцінка вартості пенсійних активів у часі.

Для того, щоб визначити реальну вартість загальної суми пенсійних вкладів на початок здійснення першої пенсійної виплати необхідно скоригувати її вартість з урахуванням накопиченого темпу інфляції за період сплати внесків конкретним вкладником. У такому випадку реальна вартість за формулою визначення теперішньої вартості з урахуванням коригування на темп інфляції 1.1:

$$PV = \frac{FV}{I} * 100\% \quad 1.1$$

де PV - реальна(теперішня) вартість активів;

FV - майбутня вартість активів;

I - накопичений індекс інфляції;

Під накопиченим індексом інфляції слід розуміти відношення індексу споживчих цін року, у якому відбувається перша пенсійна виплата, та року першого пенсійного внеску. Такий розрахунок є досить зручним, але не надає точного результату та може бути застосований лише у випадку, коли вся сума пенсійних внесків була внесена протягом одного року.

Таким чином ми визначимо реальну вартість пенсійних активів, скориговану на темп інфляції. Виходячи з цього, зрозуміло, що інвестиційний дохід має бути вищий за середній темп інфляції для того, щоб підвищувати вартість пенсійних активів у часі.

Наразі у системі недержавного пенсійного забезпечення для оцінки вартості пенсійних активів використовується показник чистої вартості одиниці пенсійних активів. Відповідно до ст.1 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [1] чиста вартість одиниці пенсійних активів - розрахункова вартість одиниці пенсійних активів, що визначається шляхом ділення чистої вартості активів на загальну кількість одиниць пенсійних активів на день підрахунку. Чиста вартість одиниці пенсійних активів обчислюється у розрізі сум коштів учасників недержавного пенсійного забезпечення та учасників накопичувальної системи пенсійного страхування у порядку, встановленому Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Чиста вартість одиниці пенсійних активів на день надходження першого пенсійного внеску до пенсійного фонду встановлюється у розмірі 1 гривня.

Отже, проаналізувавши динаміку темпів інфляції на чистоті вартості пенсійних активів, можемо провести аналіз ефективності функціонування недержавних пенсійних фондів з позиції вартості грошей у часі. Аналіз проведений на основі показників діяльності Відкритого недержавного пенсійного фонду «Соціальний стандарт», Корпоративного недержавного пенсійного фонду «Чорноморнафтогаз», Професійного недержавного пенсійного фонду «Шахтар» і наведений у табл. 1

Таблиця 1

Динаміка чистої вартості одиниці пенсійних активів

	За грудень:			
	2008 року	2009 року	2010 року	2011 року
ВНПФ "Соціальний стандарт"	1,2772	1,862	2,254	1,9084
КНПФ "Чорноморнафтогаз"	1,1933	1,4112	1,497	1,4969
ПНПФ "Шахтар"	0,8838	0,9162	1,0102	0,9059
Темп інфляції (до попереднього року)	1,223	1,123	1,091	1,046

Отже, з табл. 1 видно, що діяльність ПНПФ «Шахтар» є неефективною, адже чиста вартість одиниці пенсійних активів у 2008, 2009 та 2011 році менша за 1. Це свідчить, що пенсійний фонд має великі обсяги зобов'язань виплат та низький рівень інвестиційного прибутку. Тобто у майбутньому пенсійний фонд не зможе забезпечити пенсійні виплати високої купівельної спроможності. Наявно динаміка чистої вартості пенсійних активів обраних пенсійних фондів наведено на рис. 1.

КНПФ «Чорноморнафтогаз» має тенденцію до поступового нарощення чистої вартості одиниці пенсійних активів з 1,1933 у грудні 2008 року до 1,4969 у грудні 2011 року. Така динаміка свідчить про ефективність діяльності недержавного пенсійного фонду та можливість забезпечити пенсійні виплати у майбутньому з урахуванням інфляції.

Найкращі результати діяльності отримано ВВПФ «Соціальний стандарт» у 2010 році чиста вартість одиниці пенсійних активів мала найвище значення за весь досліджуваний період і склала 2,254, що свідчить про те, що на одну гривню пенсійних внесків приходиться більш ніж 2 грн. пенсійних активів. Тому підприємство здатне забезпечувати у майбутньому пенсійні виплати, що перевищуватимуть темп інфляції.

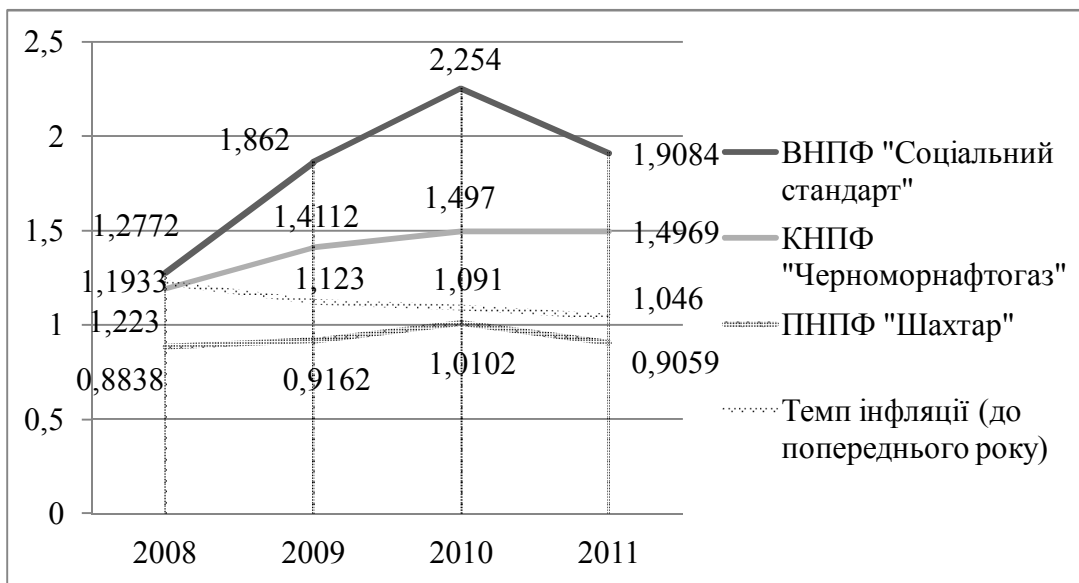

Рис.1 – Динаміка чистої вартості одиниці пенсійних активів, грн..

Отже, з досліджуваних недержавних пенсійних фондів ПНПФ «Шахтар» має негативні результати, які свідчать про те, що майбутня вартість пенсійних активів зазначеного фонду буде значно нижча у теперішніх цінах. Це свідчить про недоцільність пенсійних внесків до фонду. Тому що є висока ймовірність не лише зменшення реальної вартості активів, але й їх втрати.

Тому для покращення результатів діяльності, що виражені у чистій вартості пенсійних активів ПНПФ «Шахтар» рекомендовано:

1. широка диверсифікація інструментів фінансового ринку, що є об'єктами інвестування пенсійних активів;
2. збільшення витрат щодо ефективного управління пенсійними активами;
3. пріоритет в інвестуванні інструментам фінансового ринку з низьким рівнем ризику;
4. пріоритет реальних інвестицій над фінансовими;
5. пріоритет інвестування в акції вітчизняних підприємств.

Література

1. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення ” від 09.07.2003 № 1057-IV із змін. та доповн. N 3668-VI від 08.07.2011 // Законодавство України [Електронний ресурс] / Верхов. Рада України. – Електрон. дані. – К. : Упр. комп'ютериз. систем Апарату Верхов. Ради України, 1996-2012. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-15> - Назва з екрану.
2. Положення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про порядок визначення чистої вартості активів недержавного пенсійного фонду (відкритого, корпоративного, професійного)» від 25.01.2005 № 96/10376 зі змін. та доповн. № 333 від 28.02.2012// Законодавство України [Електронний ресурс] / Верхов. Рада України. – Електрон. дані. – К. : Упр. комп'ютериз. систем Апарату Верхов. Ради України, 1996-2012. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0096-05>- Назва з екрану.
3. Лондар С.Л., Лондар Л.П. Перспективи розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні // Фінанси України. – 2011. – № 9. – С. 45 – 58.